

Smeđa (lisna) rđa (*Puccinia recondita* f.sp. *tritici*) kod pšenice i ječma

Автор(и): проф. д-р Иван Киряков, Добруджански земеделски институт в гр. Ген. Тошево; гл.ас. д-р Йорданка Станоева, Добруджански земеделски институт в гр. Ген. Тошево

Дата: 04.05.2017 Брой: 5/2017

Izaziva je ***Puccinia recondita***. Uslovi u Bugarskoj su izuzetno povoljni za uzročnike ove bolesti, koja je raširena u našoj zemlji. Razvija se svake godine, naročito pri obilnim padavinama i toplim danima (20-25°C), ali u nekim godinama se javlja epifitotski i uzrokuje velike gubitke.

Smeđa rđa (lisna rđa) pšenice se u našoj zemlji razvija gotovo svake godine u većoj ili manjoj meri, te stoga ima značajan ekonomski značaj. Za razliku od stabilne i žute rđe, šteta koju nanosi je relativno mala, ali se javlja svake godine. Gubici u prinisu su najčešće do 10%, ali mogu dostići i 30% pod uslovima povoljnim za razvoj patogena. Čak i najmanja infekcija biljke pšenice smeđom rđom utiče na broj zrna po klasu i na njihovu masu

hiljadu zrna. Najveći gubici se primećuju kada bolest zahvati zastavni list i pretposlednji list biljaka. U slučajevima relativno ranog pojavljivanja i jakog razvoja, biljke zaostaju u rastu, manje se busaju i formiraju manje klasove, a zrno je lošijeg kvaliteta.

Simptomi smeđe rđe se uočavaju na listovima i lisnim vagina od nicanja do kraja vegetacije, ali ne i na stabilu i klasovima. Na listovima, uglavnom na gornjoj strani, formiraju se male sore, smeđe do rđasto-smeđe boje, neravnomerno razasute po njihovoj površini, čija veličina ne prelazi 1-2 mm. Oko sora, u zavisnosti od osetljivosti sorte, pojavljuje se šira ili uža hlorotična aureola. Pri jakoj infekciji smeđom rđom, list se uvija oko glavne nervature i potom se suši. Pred kraj vegetacije, na donjoj strani listova i na lisnoj vagini formiraju se male, crne, sjajne teliosore.

Jaka azotna đubrenja i gajenje osetljivih sorti mogu dovesti do ranijeg prolećnog pojavljivanja i širenja bolesti, ali obično masovna infekcija počinje nakon klasanja, pri čemu su kasnije sorte jače pogođene. Kritični period za biljke je od pojave zastavnog lista do kraja cvetanja, a naročito od pojave prve osine do potpunog klasanja.

Mere suzbijanja:

Organizacione, privredne i agrotehničke mere za suzbijanje smeđe rđe obuhvataju:

- Korišćenje otpornih sorti. Sorte Poljoprivrednog instituta Dobrudža poseduju različite stepene otpornosti na patogen. Pojava bolesti u pojedinim godinama je povezana sa populacionom dinamikom patogena, odnosno rasnom raznovrsnošću u različitim godinama;
- Optimalne norme setve i uravnotežena ishrana. Visoke norme setve u kombinaciji sa prekomernom azotnom ishranom povećavaju osetljivost biljaka i dovode do gustog sklopa, a time i do dužeg zadržavanja vlage;
- Pravovremeno uništavanje samoniklih biljaka na kojima patogen uspešno prezimljava.

Hemijsko suzbijanje:

* Od hemijskih sredstava mogu se koristiti fungicidi registrovani protiv ove bolesti, od kojih je većina registrovana i protiv žute rđe, rane pegavosti listova, fuzarioze klasa i pepelnice: Aviator Xpro 225 EC – 80-125 ml/da, Amistar Prime – 70 ml/da, Verben – 60-100 ml/da, Elatus Era – 50-100 ml/da, Zantara 216 EC – 125 ml/da, Cayunis – 80-100 ml/da, Opulent – 50-100 ml/da, Prosaro 250 EC – 100 ml/da, Revystar – 75-100 ml/da, Soligor 425 EC – 70 ml/da, Riza 25 EW – 50 ml/da, Tesoro 250 – 100 ml/da, Sinstar – 70-80 ml/da, Sielex – 80 ml/da ili 100 ml/da ili 133 ml/da (doza se određuje u zavisnosti od stepena infekcije), Mirador Forte 160 EC –

125 ml/da, Custodia – 100/125 ml/da, Comrade – 80/100 ml/da, Magnelo EC – 100 ml/da, Univoc – 120/150 ml/da, Soleil – 120 ml/da, Magnelo EC – 120 ml/da

** Lista sredstava za zaštitu bilja ažurirana 09.05.2025.*